

Reactie Landelijke Cliëntenraad op wetsvoorstellen VN-verdrag rechten mensen met een beperking

De regering houdt op dit moment een internetconsultatie over de Goedkeurings- en Uitvoeringswet bij ratificatie van het VN-verdrag.

De Landelijke Cliëntenraad (LCR) heeft er behoefte aan om, naast de consultatie, een eigen ongevraagde reactie te geven op deze wetsvoorstellen.

Wij besluiten onze reactie met een antwoord op uw vragen bij de consultatie.

De LCR is een wettelijk advies-/overlegorgaan van de minister van SZW.

De LCR bestaat uit leden vanuit diverse cliëntenraden en belangenorganisaties van mensen die een uitkering ontvangen en willen participeren op de arbeidsmarkt.

De LCR hecht zeer aan het VN-verdrag en betreft dit Verdrag al sinds de voornemens om tot de Wet werken naar vermogen te komen bij haar adviezen.

Ook in het advies over het conceptwetsvoorstel van de Participatiewet heeft de LCR aandacht gevraagd voor de verhouding met het VN-verdrag.¹

De LCR participeert in de Coalitie voor Inclusie.

De LCR is een cliëntenraad op het terrein van werk en inkomen en reageert daarom primair vanuit het cliëntenperspectief rond werk en inkomen en beleidsvelden die daar aan zijn verbonden. De LCR wil ook op een aantal meer algemene punten reageren.

Doel VN-verdrag

Doel van het VN-verdrag is het creëren van een inclusieve samenleving, waarin de maatschappij zondermeer ruimte en toegang biedt voor alle mensen en specifieke maatregelen voor mensen met een beperking vrijwel niet meer nodig zijn.

De komende tijd zal er hard aan gewerkt moeten worden om deze stip op de horizon te bereiken aangezien onze huidige samenleving nog ver af staat van dat ideaal.

¹ In deze reactie gaat de LCR uit van alle openbare informatie tot en met de brief over de Participatiewet en quotum na sociaal akkoord (27-06-2013).

Algemene punten Verdrag

De LCR vindt dat de regering op een aantal punten onvoldoende haar rol pakt zoals het VN-verdrag die voor Staten heeft bepaald.

- Door de regering is een analyse uitgevoerd of bestaande Nederlandse wetgeving niet strijdig is met het VN-verdrag en bij ratificatie om directe aanpassing vragen. Er is echter nauwelijks sprake van een beoordeling of in voorbereiding zijnde wetgeving als de Participatiewet in lijn is met het Verdrag. Dit is volgens de LCR een omissie.
 - o De LCR meent dat specifieke elementen uit de voorstellen voor de Participatiewet, maar ook de voorgenomen overheveling van onderdelen van de AWBZ naar de WMO, strijdig zijn met de zogenaamde standstillbepaling. In de MvT van de Goedkeuringswet wordt onvoldoende getoetst of de voorgenomen Participatiewet in lijn is met het verdrag. Ook wordt niet verwezen naar de toelichting bij het voorstel voor de Participatiewet (en de WMO). De LCR gaat er daarom van uit dat die analyse alsnog door de regering gemaakt zal worden. Als dat niet de bedoeling is verwacht de LCR die analyse alsnog vanuit het ministerie van VWS als coördinerend ministerie.
 - o Op de tweede plaats mag van een regering verwacht worden dat er coördinatie en afstemming plaatsvindt bij de invoering en implementatie van wetgeving. Het ziet er naar uit dat het VN-verdrag, de Participatiewet en de nieuwe zorgwetgeving ongeveer op eenzelfde moment van kracht worden. Daarom is het gewenst om de toetsing van deze wetgeving direct mee te nemen bij de indiening van de verschillende wetsvoorstellen. Het is ongewenst dat pas na ratificatie wordt gezien of de Participatiewet past binnen het Verdrag. Niet alleen om te voorkomen dat wetgeving weer snel gewijzigd moet worden. Het is ook verwarrend voor mensen met een beperking, werkgevers en uitvoerders van de Participatiewet.

- In de MvT maakt de regering volgens de LCR onvoldoende helder hoe zij haar rol als Staat ziet bij de decentralisatie van beleid zoals bij de Participatiewet. Dit roept vragen op:
 - o Delegeert de Staat bepaalde bevoegdheden aan gemeenten?
 - o Krijgen gemeenten wettelijk de opdracht te handelen naar het Verdrag en moet dat in de ratificatiewet of in de verschillende materiewetten worden opgenomen?
 - o Betekent decentralisatie naar gemeenten dat er 400 verschillende varianten van de implementatie van het Verdrag kunnen komen?
 - o Op welke wijze wil de Staat zich verantwoorden aan de VN?
 - o Is het niet noodzakelijk dat gemeenten zodanig moeten rapporteren dat de regering de VN kan inlichten over de invoering van het VN-verdrag?

De ratificatie en de gevolgen voor Werk en Inkomen

Vanuit het VN-verdrag bezien verwacht de LCR een grote inzet voor een toename van arbeidsparticipatie van mensen met een beperking. De regering wijst er zelf op dat er sprake is van een structurele ondervertegenwoordiging van mensen met een beperking op de arbeidsmarkt. Arbeidsparticipatie betekent deelname aan de maatschappij en vaak ook een betere inkomenspositie. De LCR heeft een tweetal aandachtspunten. Toegankelijkheid van de arbeidsmarkt en de relatie met in voorbereiding zijnde wetgeving.

Toegankelijkheid van de arbeidsmarkt

De Staat dient er, naar de opvatting van het Studie- en Informatiecentrum Mensenrechten van Universiteit Utrecht, zorg voor te dragen dat de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt direct na ondertekening is gegarandeerd². De regering gaat hier niet op in. Het is niet helder wat de Staat verstaat onder het bevorderen van de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt.

Daarbij zal aandacht moeten zijn voor de volgende vragen:

- Wat is de verantwoordelijkheid van werkgevers? Zij mogen niet discrimineren. Betekent dit dat zij altijd alle uit de beperking voortkomende meerkosten voor hun rekening moeten nemen?

² Aanvullend rapport 'Ratificatie... En dan?'

- Of geldt dit alleen voor meer algemeen gebruikelijke toegankelijkheid (kleine aanpassingen of bijvoorbeeld aangepaste toiletten)?
- Of blijft de Staat verantwoordelijk voor compensatie van meerkosten van het individueel aanpassen van werk? Wordt die verantwoordelijkheid ook gedecentraliseerd?
 - Wordt het recht van mensen met een beperking op een werkplekaanpassing vastgelegd en wordt deze *aan de werknemer* vergoed zodat deze zelf invloed kan hebben op de kwaliteit en passendheid van die aanpassing (werknemersvoorziening)?

De LCR gaat er van uit dat de vergoeding voor het individueel aanpassen van werk via een door de Staat gegarandeerd voorzieningenbeleid een hard punt is uit het Verdrag. Van een werkgever kan niet worden verlangd dat hij die meerkosten zelf opbrengt. De Staat zou op individuele basis zorg moeten dragen voor die meerkosten. Hoe denkt de regering hier over?

In voornemens van de Regering wordt de vergoeding van werkvoorzieningen (inclusief jobcoachregeling) voor mensen die onder het regime van de Participatiewet vallen gedecentraliseerd.

Zonder dat de gemeente de plicht heeft garanties te bieden aan mensen die zijn aangewezen op een werkvoorziening (kan-bepaling).

Ook wordt niet vastgelegd dat deze vergoeding/voorziening aan de werknemer wordt toegekend zodat deze ook invloed heeft op de invulling van die aanpassing (bevordering van de autonomie).

Relatie met in voorbereiding zijnde wetgeving

De LCR stelt dat de regering voornemens heeft die een verslechtering zijn voor het realiseren een grotere deelname aan arbeidsmarkt door mensen met een beperking.

- De Wajong verplicht dat er zeven jaar in jongeren wordt geïnvesteerd om de arbeidsparticipatie te bevorderen. Dat is, zo schrijft de regering ook in de MvT, met de huidige Wajongwet goed geregeld. Opmerkelijk is dat die taak met de komst van de Participatiewet bij de overgang naar gemeenten vervalst. De Staat garandeert niet meer dat voor jonggehandicapten een inzet wordt gepleegd om aan het werk te komen. Gemeenten hebben, in tegenstelling tot UWV nu, geen enkele plicht om ondersteuning te bieden. De rechten van cliënten zullen veel zwakker zijn omdat de WWB-wet over deze zaken kan-bepalingen kent.

Bovendien is het risico dat de financiële prikkel van de Participatiewet ertoe leidt dat gemeenten vooral zullen kiezen voor mensen met een uitkering die snel kunnen uitstromen tegen zo weinig mogelijk kosten.

- Terecht wordt in de MvT geschetst dat onderwijsvoorzieningen en werkvoorzieningen via UWV goed zijn gewaarborgd en aansluiten bij het VN-verdrag. Echter, zeker voor jongeren komt er met de Participatiewet een loket bij: de gemeente. Jongeren krijgen via UWV onderwijsvoorzieningen. Als zij gaan of willen gaan werken moeten zij zich tot de gemeente wenden. Wanneer zij zonder loonkostensubsidie kunnen werken wordt na twee jaar werken met een werkvoorziening UWV weer verantwoordelijk (zoals voor alle werknemers met een beperking). De verslechtering zit in de verschillen in beleid waar jongeren met een beperking mee te maken krijgen (de onderwijsvoorzieningen en werkvoorzieningen die door UWV worden vergoed sluiten goed op elkaar aan). En het ontbreken van de garantie dat een noodzakelijke werkvoorziening ook daadwerkelijk wordt verstrekt.
- De LCR vraagt de regering om niet alleen aandacht te hebben voor de bewustwording maar ook voor de mensenrechten en de borging dat de Staat hen daarin bij zal staan als dat noodzakelijk is. En dit gelijktijdig met de invoering van nieuwe wetten, direct goed vast te leggen.

De LCR is bereid met het ministerie van SZW na te gaan hoe dat kan.

Antwoord op vraag 1 consultatie

Belang bewustwording

De LCR onderschrijft het belang van bewustwording. Er is nog weinig over het VN-verdrag bekend bij burgers, werkgevers en (de)centrale overheden en uitvoeringsorganisaties. Het gaat hierbij niet alleen om informatie, maar ook 'wat moet ik nu doen' en 'wat is nu wel of niet' conform het Verdrag?

Eigen bijdrage LCR

Vanwege de taken en positie van de LCR zal hij de bewustwording bevorderen van het ministerie van SZW, alle cliëntenraden op het terrein van werk en inkomen en VNG. Dit betreft algemene informatie over het Verdrag, de consequenties van ratificering en het kijken naar beleid en wetgeving door de bril van het VN-verdrag, toegespitst op het terrein van werk en inkomen.

Extra inzet LCR

De LCR wil zorg dragen voor een inbreng van cliënten via de bestaande structuren van cliëntenparticipatie -cliëntenraden in de sociale zekerheid hebben een wettelijke basis. Daardoor kunnen gemeenten, UWV en SVB voldoen aan de voorwaarde van het VN-verdrag 'overleg met vertegenwoordigers van mensen met een beperking'.

De LCR is bereid die functie te vervullen op het terrein van de sociale zekerheid, om een meer integrale benadering te krijgen. We zullen daarbij samenwerken met andere landelijke organisaties rond cliënten- en burgerparticipatie zoals LOC en de koepel WMO-raden.

Antwoord op vraag 2 consultatie

Rechten vastleggen

De LCR meent dat de rechten van mensen met een beperking in de Participatiewet direct goed gewaarborgd moeten zijn - het gaat immers om mensenrechten.

Mensen met een beperking moeten in de gelegenheid worden gesteld hun autonomie te vergroten en gemeenten moeten de opdracht krijgen hen daarbij te ondersteunen.

Waarborgen dat drempels naar werk geslecht kunnen worden

De LCR vindt dat er duidelijkheid moet worden geschapen rond de toegankelijkheid van de arbeidsmarkt. Welke inspanningen worden van werkgevers verwacht? Immers zij mogen niet discrimineren en moeten werk bieden aan werknemers met een beperking. Maar hoe ver gaat dit? Blijft de vergoeding voor een werkplekaanpassing gewaarborgd voor werknemers met een beperking (afkomstig uit het regime van de Participatiewet)?

Ten aanzien van de onafhankelijke informatievoorziening aan cliënten moet niet alleen worden gekeken naar het WMO-domein maar ook naar werk en inkomen (en dit laatste niet beperkt tot de Participatiewet). Verder moet er een onafhankelijke informatievoorziening komen waar mensen met een beperking die afhankelijk zijn van langdurige zorg ook terecht kunnen. Mensen met een beperking hebben niet altijd of uitsluitend een relatie met de gemeente.